

הבריונים השתלטו על העיר הנצורה, הם שרפו את כל אוצרות התבואה, בכדי לאלץ את האזרחים לצאת ולהילחם, אין הם מוכנים לאפשר להתפשר, לנהל משא ומתן על כניעה, לדעתם יש לערוך קרב עד טיפת הדם האחרונה.

רבן יוחנן בן זכאי מצליח לחמוק בתחבולה מתוחכמת ולהיפגש עם אספסיינוס, המתרשם מחכמתו, ואומר: בקש ממני דבר ואמלא בקשתך.

רבן יוחנן מסתפק בבקשה צנועה: "תן לי יבנה וחכמיה, שושלת רבן גמליאל ורפואת רבי צדוק", קרא עליו ר' יוסף (ויש אומרים ר' עקיבא) את המקרא: "משיב חכמים אחר ודעתם יסכל", כלומר, הייתה כאן הנהגה שלא בחכמה, שכן היה עליו לבקש מהקיסר המתמנה, כי יניח הפעם לירושלים.

אמנם רבן יוחנן סבר, כי בקשה כזו לא תתקבל, ולא תהא אפילו "הצלה פורתא", "תפסת מרובה לא תפסת" (גיטין נ"ו:)

מה היה קורה אילו...

לו היה התנא מבקש השארת בית המקדש על כנו, ובאופן מפתיע הייתה בקשתו מתקבלת, האם היה מצבינו שפיר, האם היינו זוכים למקדש בנוי לאורך ימים, אולי עד עצם היום הזה.

במילים אחרות, האמנם סבורים ר' יוסף ר' עקיבא כי ניתן להטיל את "אשמת" החורבן (בעקיפין), חלילה, על רבן יוחנן? בשאלה זו, התלבט כנראה רבן יוחנן בן זכאי עצמו, היא ייסרה אותו עד יום מותו. "כשחלה רבן יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לבקרו, כיוון שראה אותם התחיל לבכות, אמרו לו תלמידיו... מפני מה אתה בוכה? אמר להם: אם לפני מלך בשר ודם היו מוליכים אותי שהיום כאן ומחר בקבר... הייתי בוכה, עכשיו שמוליכים אותי לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה... ולא עוד אלא שיש לפני שני דרכים אחת של גן עדן ואחת של גיהנם ואני יודע באיזו מוליכים אותי ולא אבכה?! ... בשעת פטירתו אמר להם... הכינו כסא לחזקיהו מלך יהודה שבא". (ברכות כ"ח:)

השאלה מתבקשת, האמנם הרב לא ידע כי דרכו סלולה לגן עדן, האם אכן הסתפק באיזו דרך מוליכים אותו?

עוד יש להבין, מדוע דווקא חזקיהו המלך הוא "המקביל פניו" של רבן יוחנן, הלא התנהגותם הייתה הפוכה, "אנטי תזה", שהרי חזקיהו סירב לכל סממן כניעה למלכות אשור, חרף העובדה שכל אנשי יהודה היו "ישיבע בוחרים", ולא היה בידם כל ציוד צבאי, ולעומתו, הבריונים בירושלים היו גיבורים ומלומדי מלחמה, ובידם אספקת מזון למשך 21 שנה, כך שכל אסטרטג אנליטי היה מסיק שאין

סיבה להיבהל מאיומי המצור של הרומאים, למרות זאת, רבן יוחנן ביקש להיכנע להם ללא קרב.

התנהלותו של ריב"ז הייתה אפוא הפוכה בתכלית מזו של חזקיהו, ומדוע אם כן, דווקא המלך הוא שבא ללוות את הרב בדרכו לגן העדן?

ידוע ביאורו של ה"חתם סופר", חזקיהו וריב"ז כיוונו לדבר אחד, שניהם הסתכלו במבט רוחני על מצב הדור, ולאור זאת שפטו כיצד יש להתנהג מול האויב הצר על ירושלים.

על דורו של חזקיהו נאמר: "וחובל עול מפני שמן, חובל עולו של סנחריב מפני שמנו של חזקיהו שהיה דולק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות" (סנהדרין צ"ד:). היה ברור לחזקיהו כי צבא המיליארדים "יובס" בזכות לומדי התורה.

מנגד, רבן יוחנן אינו מתבונן בעצמה הצבאית והכלכלית, לבחון סיכון מול סיכוי, הרי "שקר הסוס לתשועה", ואם המצב הרוחני ירוד, ברור שהאויב ינצח.

לא הייתה אפוא כל "מחלוקת" בין המלך והתנא, שניהם יודעים, כי המערכה האמיתית מתנהלת בשמיים, חובות כנגד זכויות, ולא בשדה הקרב, ובאם העם זכאי ינצחו, ובאם אינו זכאי, מבין ר' יוחנן בן זכאי, כי "המצב קשה".

אלו שני הדרכים שהסתפק רבן יוחנן באיזו מהן יוליכוהו, האם אכן נהג כשורה כשהתנגד לדרך הבריונים, וחזקיהו בא לומר לו: "זו הדרך לכו בה", פעלת כדין, "לא תעלו ולא תלחמו כי אינני בקרבכם

ולא תנגפו לפני אויבכם", כאשר העם חוטא הוא לא יעמוד בקשרי מלחמה.

(ה"חתם סופר" אמר הדברים כנגד עצמו, על מאבקיו מול הרפורמים)

נחזור לראשית דברינו, רבן יוחנן לא יכל "ללכת על כל הקופה", לבקש הותרת ביהמ"ק בנוי וגם "יבנה וחכמיה", והוא לא שאל כצפוי השארת בית המקדש, כי מה בצע בעבודה במצב של "למה לי רב זבחכם יאמר ה'... כי תבואו ליראות פני מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי", תחת זאת הוא ביכר לקבל יבנה וחכמיה, מורי התורה, שושלת רבן גמליאל, מעבירי לפיד המורשת (רבן גמליאל, רשב"ג, ור' יהודה הנשיא- עורך המשנה, מנחיל התורה שבע"פ).

הבית חרב בעוונות, וגם לו אספסיינוס לא היה מחריבו, חטאי העם היו מחריבים אותו, הצורר "טחן קמח טחון", לולא החריבו החטאים בית המקדש העליון, לא היה כוח ביד האויב להחריב המקדש התחתון ("נפש החיים" שער א' פרק ד').

דעתו של רבן יוחנן הייתה לוותר על עמוד העבודה, הקרבת הקורבנות, ולהדגיש את עמוד התורה, "הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו שמאור שבה מחזירן למוטב".

אמנם המקדש חרב בעוונותינו, אך הוא עומד מוכן לרדת מן השמיים, בזכות התורה.

"כי אתה באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה", במהרה בימינו אמן.